

An Examination on Social Problem-Solving Skills in Children's Picture Books

Nevra Atış Akyol^{1,a,*}, Hatice Sunduvaç^{1,b}

¹Faculty of Education, Sivas Cumhuriyet University, Sivas, Türkiye

*Corresponding author

Research Article

History

Received: 24/01/2023

Accepted: 03/07/2023

This paper was checked for plagiarism using iThenticate during the preview process and before publication.

Copyright © 2017 by Cumhuriyet University, Faculty of Education. All rights reserved.

ABSTRACT

Children's picture books are one of the best assistants for teachers and families in supporting development and learning by having fun in early childhood. This study was conducted to examine the inclusion of positive and negative social problem-solving skills in children's picture books. The study used document analysis, one of the qualitative research methods. The researchers analyzed 180 illustrated children's books obtained from the school libraries or bookshelf of kindergartens in Sivas city center, from teachers and families using document analysis according to the codes consisting of positive and negative social problem-solving behaviors. The findings highlighted that "explaining the reason", "producing a different solution proposal" and "sharing" behaviors were found most frequently in positive problem-solving skills in children's picture books, "Giving physical negative reactions", "verbal negative reactions" and "yelling" were the most common behaviors in negative social problem-solving behaviors. In line with the results obtained from the research, the study recommended to examine the contents of all the books offered to children and to choose the books that would enable children to develop positively. Publishers are also strongly advised not to publish books without a content review.

Keywords: Children's literature, illustrated children's books, social problem-solving skills, preschool period

Resimli Çocuk Kitaplarında Sosyal Problem Çözme Becerilerinin İncelenmesi

Süreç

Geliş: 24/01/2023

Kabul: 03/07/2023

Bu çalışma ön inceleme sürecinde ve yayımlanmadan önce iThenticate yazılımı ile taranmıştır.

Copyright

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License

Öz

Erken çocukluk döneminde çocuklarda eğlenerek gelişim ve öğrenmenin desteklenmesinde öğretmenlerin ve ailelerin en iyi yardımcılarından biri resimli çocuk kitaplarıdır. Bu çalışmada resimli çocuk kitaplarında olumlu ve olumsuz sosyal problem çözme becerilerine yer verme durumunu incelemek amaçlanmaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Sivas il merkezinde bulunan anaokullarının kütüphanelerinden ya da kitaplıklarından, öğretmenlerden ve ailelerden temin edilen 180 adet resimli çocuk kitabı olumlu ve olumsuz sosyal problem çözme becerilerinden oluşan kodlara göre doküman analizi yapılarak incelenmiştir. Araştırma sonucunda resimli çocuk kitaplarında olumlu sosyal problem çözme becerilerinde en sık "nedenini açıklamak", "farklı bir çözüm önerisi üretmek" ve "paylaşmak" davranışlarına rastlanırken; olumsuz sosyal problem çözme becerilerinde "fiziksel olumsuz tepkiler vermek", "sözel olumsuz tepkiler vermek" ve "bağırarak" en sık karşılaşılan davranışlar olmuştur. Araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda çocuklara sunulan tüm kitapların içeriklerinin incelenmesi ve çocukların olumlu yönde gelişmelerini sağlayacak kitapların tercih edilmesi önerilmektedir. Yayınevlerinin de içerik incelemesi yapılmadan kitap basımını yapmaması önemle tavsiye edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocuk edebiyatı, resimli çocuk kitapları, sosyal problem çözme becerisi, okul öncesi dönem

nevrarven@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-4697-847X>

haticesunduvac58@gmail.com <https://orcid.org/0000-0003-1070-782X>

How to Cite: Atış-Akyol, N., & Sunduvaç, H. (2023). Resimli çocuk kitaplarında sosyal problem çözme becerilerinin incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 12(3): 630-637.

Giriş

Okul öncesi dönem, çocuğun bilişsel, dil, motor, zihinsel ve sosyal gelişim alanlarında her yönüyle desteklenmesi gereken en önemli yıllardır. Bu dönemde çocuğun tüm deneyimleri yetişkinlik dönemindeki kişilik ve değer yargılarını, alışkanlıklarını, ilgilerini, başarısını, ikili ilişkilerini ve düşünme biçimini etkilemektedir. Çocuğun bütünsel gelişiminin desteklendiği bu kritik dönemde çocuk edebiyatı öğretmenlerin ve ailelerin en büyük destekçilerinden biri olmaktadır.

Çocuk edebiyatı; çocukların büyüme ve gelişim düzeyleriyle paralellik gösteren, eğlenerek öğrenmelerini sağlayan, duyarlılıklarına, duygu, düşünce ve beğenilerine katkıda bulunmak için gerçekleştirilen çocuğa uygun edebiyat olarak ifade edilmektedir (Şirin, 2000). Çocuklar için yaşamı tanımak bir ihtiyaçtır ve edebiyat çocukların farklı yaşamları anlamaları için rehberlik ederek kendilerini ve tutumlarını daha iyi tanımalarını sağlayıp, davranışlarını değiştirmelerine yardım eder (Çelik, 2016). Kaymaz'a (2017) göre çocuklara aktarılan çocuk edebiyatı ile ilgili unsurlar onların sosyal hayatlarındaki bakış açılarını etkilemektedir. Çocuk edebiyatında özel bir yere sahip olan resimli çocuk kitapları, soyut olan kavramları somutlaştırıp, çocukların anlamalarına ve yeni anlamlar üretmelerine fırsat sağlayarak dünya algılarının gelişmesine katkı sağlamaktadır (Sağsöz, 2018).

Resimli çocuk kitapları ağırlıklı olarak görsel öğelerin yer aldığı çocuğun hayal dünyasını genişleten, yaratıcılığını artırıp çocukları kitaba alıştıran, çocukta yazı farkındalığı sağlayan eserlerdir. Aynı zamanda çocuğun görüp bildiği veya çocuğa tanıdık gelen varlıklar farklı şekillerde kitabın içeriğinde yer aldığı çocukta merak duyma, sorgulama, keşfetme isteği teşvik edilir (Alptekin, 2018). Resimli çocuk kitapları çocuklara kahramanların yaşadıkları olayları anlamlandırıp fikir oluşturmalarını sağlayarak değerlerimizi, inançlarımızı ve kültürel bilgiyi iletmede aracılık eder (Işıtan, 2016). Başka bir ifade ile resimli çocuk kitapları aracılığıyla doğruluğuna inanılan ve yeni nesile aktarılmak istenen beceri ve davranışlar eğlenceli bir şekilde aktarılır (Choudhuri, 2005). Ayrıca kitaplardaki karakterler ve durumlar, çocuklara dünyanın başkalarının gözünden nasıl görünebileceğini tanıtır. Böylelikle benliklerine ve dünyaya ilişkin kendi algılarını geliştirme şansı sunar (Mendoza ve Reese, 2001). Bunların dışında resimli çocuk kitapları çocukların duygularını tanımalarına, sosyal duygusal öğrenmelerine, empati kurmalarına ve sorunlarla başa çıkmalarına da katkı sağlar (Health vd., 2017; Riquelma ve Montero, 2013). Özetle resimli çocuk kitaplarının çocuklarının gelişimlerine özellikle de sosyal ve duygusal gelişimlerine katkı sağladığı görülmektedir.

Çocukların sosyal gelişimleri için önemli bir yere sahip olan "sosyal problem çözme becerisi" kişilerin günlük yaşamlarında karşılarına çıkan problemleri bir durum olduğunda bu problemle baş edebilmek için en etkili tepki seçeneklerini belirleyip bu seçeneklerden en iyi sonuç vereceğini düşündüğü birini tercih etmesini içeren davranışsal, duygusal ve bilişsel bir süreç olarak tanımlanır (Nezu vd., 2012). Okul öncesi dönemde çocuklar

yaşıtlarıyla ve grupla oynanan oyunlarda devamlı bir etkileşim halindedir. Bu dönemde çocuklar iyi bir arkadaşlık içinde olsalar da bazı durumlarda çatışma yaşayabilirler (Pickover, 2006). Çocuklar günlük yaşantılarında yetişkin insanlarda olduğu gibi aileleriyle, yaşıtlarıyla ve diğer insanlarla problemler yaşayıp, ilişki kurmakta ve ilişkiyi devam ettirmekte sorunlar yaşayabilmektedir (Webster-Stratton ve Lindsay, 1999). Dolayısıyla okul öncesi dönemdeki çocukların iyi ilişkiler kurabilmesi ve yaşadığı sorunları çözüme ulaştırabilmesi için problem çözme becerilerini kazanması gerekir (Spence, 2003). Okul öncesi dönemdeki çocuklar ile yapılan bir araştırmada çocukların sosyal problem çözme becerileri arttıkça sosyal yetkinlik düzeylerinin arttığı, kızgınlık-saldırganlık davranışlarının ise azaldığı bulunmuştur (Tozduman-Yaralı ve Özkan, 2016). Benzer şekilde alanyazında sosyal problem çözme becerileri arttıkça çocukların davranış problemlerinin azaldığına ilişkin pek çok sonuç bulunmaktadır (Dereli-İman, 2013; Drugli vd., 2007; Webster-Stratton ve Lindsay, 1999). Görüldüğü üzere sosyal problem çözme becerileri çocuğun ilişkileri için büyük önem taşıyan dolayısıyla da çocuklara kazandırılması gereken becerilerdir. Bu nedenle de bu becerilerin kazandırılmasında resimli çocuk kitaplarından faydalanılmasının önemli olduğu düşünülmektedir.

Alanyazında resimli çocuk kitapları çeşitli açılardan incelenip araştırılmıştır. Bu araştırmalarda resimli çocuk kitaplarının fiziksel, içerik ve resimleme özelliklerinin incelendiği çalışmalara rastlanmaktadır (Gönen vd., 2012; Sever ve Benli, 2022; Uğurlu, 2013). Ayrıca resimli çocuk kitapları; içeriğinde yer alan bilgi, olay ve kurgu açısından farklı konularla ilişkilendirilerek de incelenmiştir. Örneğin; alanyazında resimli çocuk kitaplarında temel kavramların (Kılıç vd., 2017), kapsayıcılığın (Eroğlu, 2022), erken yazı farkındalığının (Kural ve Şimşek, 2022), bakış açısı alma becerilerinin (Karoğlu, 2022), çok kültürlülüğün (Mendoza ve Reese, 2001), değerlerin (Dirican ve Dağlıoğlu, 2014), cinsiyetin (Gooden ve Gooden, 2001), dil öğreniminin (Montag vd., 2015) ve fen öğreniminin (Alptekin, 2018; Günşen ve Uyanık, 2021) araştırıldığı çalışmalar karşımıza çıkmaktadır. Görüldüğü üzere yapılan araştırmalarla hem ele alınan konuların önemine değinilmiş, hem de bu konuların çocuk kitapları içerisinde yer alma durumu araştırılarak çocukların gelişimine katkısı incelenmiştir. Sosyal problem çözme becerilerinin de çocuğun hayatında büyük önem taşıdığı dikkate alındığında resimli çocuk kitaplarında yer alma durumunun araştırılmasının önemli olduğu ve alanyazına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada okul öncesi dönemde kullanılan resimli çocuk kitaplarında sosyal problem çözme becerilerinin yer alma durumunun incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır.

Alt Amaçlar

1. Resimli çocuk kitaplarında yer alan olumlu sosyal problem çözme becerileri nelerdir?

2. Resimli çocuk kitaplarında yer alan olumsuz sosyal problem çözme becerileri nelerdir?

Yöntem

Araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman analizi kullanılarak incelenmiştir. Nitel araştırma; doküman analizi, gözlem ve görüşme gibi nitel veri yöntemlerinin kullanıldığı algılar ve olayların bütüncül ve gerçekçi bir şekilde doğal ortamlarda ortaya konmasını sağlayan nitel bir sürecin izlendiği araştırmalardır (Yıldırım ve Şimşek; 2021). Doküman analizi ise basılı ve elektronik olan tüm belgelerin sistematik bir şekilde analiz edilip değerlendirildiği bir nitel araştırma yöntemidir (Corbin ve Strauss, 2008).

Veri Seti

İncelenen resimli çocuk kitapları üç aşamada toplanmıştır.

1. Sivas Merkez ilçesinde bulunan anaokullarından rastgele seçilen 5 okulun kütüphane veya kitaplıklarından rastgele seçilmiş yirmişer kitap,
2. 10 okul öncesi öğretmeninden çocuklara mutlaka okumak istedikleri beşer kitap,
3. 20 ebeveynden 1 adet kendilerinin çocuklarına okumayı faydalı buldukları, 1 adet ise çocuklarının kendilerinden en çok okumasını istediği olmak üzere toplam ikişer kitap ismi istenerek kitap incelemeleri yapılmıştır.

Araştırmada okul kütüphanelerinden 100 adet kitap, öğretmen ve velilerden ise bazıları eşleştigi için 80 adet kitap olmak üzere toplam 180 adet kitap incelenmiştir. Araştırmanın veri setini oluşturan kitapların seçiminde okullar, öğretmenler ve veliler tesadüfi olarak kura yöntemi ile belirlenmiştir. Öğretmen ve velilerin kitaplara ilişkin bilgilerinin alınmasında gönüllülük esası gözetilmiştir. Araştırma da kitaplar üç farklı kaynaktan toplanarak çocukların karşılaşabilecekleri farklı ortamlardaki kitaplara ulaşıp veri çeşitliliği sağlamak amaçlanmıştır.

Verilerin Analizi

Bu araştırmada Sosyal Problem Çözme Becerileri Ölçeği Değerlendirme Kriterlerinde yer alan kod listesi kullanılmıştır (Yılmaz ve diğerleri, 2017). Sosyal Problem Çözme Becerileri Kod Listesi, 16 madde olumlu sosyal problem çözme becerisi, 14 madde ise olumsuz sosyal problem çözme becerisi olmak üzere toplam 30 maddeden oluşmaktadır. 180 adet kitap araştırmacılar tarafından okunarak bu kod listesine göre analiz edilmiştir. Her bir madde bir davranış (kod) olarak belirlenmiş ve kitaplarda bu davranışa yer verilme durumu incelenmiştir. Araştırmada güvenilirliği artırmak için kitaplarda yer alan kodlar araştırmacılar tarafından birlikte değerlendirilmiş ve fikir ayrılığına düşülen durumlarda görüşler tartışılarak ortak karar verilmiştir. Olumlu ve olumsuz problem çözme becerilerine ilişkin kodlar, kitaplarda yazılı olarak yer alması ve/veya ilgili durumun açık bir şekilde ifade edilmiş olması durumlarında kabul edilmiştir. Örneğin; "izinsiz almak" davranışı için hikâyedeki karakter kimseye sormadan başkasına ait bir şeyi alıyor veya kullanıyorsa bu durum

"izinsiz almak" kelimesi geçerse bile "izinsiz almak" olarak kabul edilip kodlanmıştır. Bunun tam tersi olarak örneğin; düşen bir zürafaya yardım için bağırarak, "bağırarak" kelimesi geçmiş olmasına rağmen olumsuz sosyal problem becerisi olarak değerlendirilmemiştir. "Bağırarak" davranışı karakterlerin bir olaya olumsuz olarak tepki gösterip sesini yükselttiği durumlarda değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmanın veri setinde kitaplar; okul kütüphanesi, sınıf kitaplığı, öğretmen ve veli çeşitlemesi yoluyla toplanarak verilerin tek kaynaktan toplanılması yerine çocuklara çeşitli kaynaklardan okunan kitaplara ulaşılarak veri çeşitliliği sağlanması amaçlanmıştır. Dolayısıyla araştırmada tek bir veri seti (180 kitap) bulunmakta ve bulgular bu doğrultuda sunulmaktadır.

Bulgular

Çizelge 1 incelendiğinde kitaplarda en sık rastlanan sosyal problem çözme davranışının 41 kitapta 78 kez geçen "nedenini açıklamak" olduğu görülmektedir. 76 kez geçen "farklı bir çözüm önerisi üretmek" ve 53 kez geçen "paylaşmak" ise en sık rastlanan ikinci ve üçüncü davranışlardır. Daha sonra ise sırasıyla en çok "nedenini sormak", "beklemek", "kabul etmek", "izin istemek", "özür dilemek", "oyuna katılmak", "yetişkinden yardım istemek" ve "kendini korumak" tespit edilmiştir. Buna karşın "ertelemek" ve "farklı kişi bulmak" incelenen 180 adet resimli çocuk kitabının içinde yer almazken; sözel olarak kendini savunmak" yalnızca 4 kez, "farklı bir oyun oynamak" 2 kez ve "tekrar sormak" sadece 1 kez yer almaktadır.

İncelenen kitaplarda geçen olumlu sosyal problem çözme becerilerine ilişkin bazı örnek cümleler aşağıda verilmiştir.

- Çilli bağırdı. "Anneciğim, burada bir yiyecek var. Bize yardım et de onu yiyelim. (K177) (Yetişkinden yardım istemek).
- "Baba!" dedim bir gün. "Köpeğim de benimle birlikte bale dersine gelebilir mi? Baley çok seviyor da..." (K71) (İzin istemek).
- Emir ayağa kalkıp, "Eğer biri beni rahatsız eder ve bana dokunmaya kalkarsa kaçacağım, bağıracağım ve korkmayacağım." dedi. (K69) (Kendini korumak, savunmak).
- Ya hiç çıkmayın yuvanızdan ya da göç edin başka bir yere. Uzaklara gidemeyiz dersiniz, duvar deliklerine saklanıverin. (K92) (Farklı bir çözüm önerisi üretmek).
- "Fırat, benim bisikletimi al ve onunla git. Yoksa maçı kaçıracaksın" dedi. (K100) (Paylaşmak)

Çizelge 2'ye göre kitaplarda en sık rastlanan olumsuz sosyal problem çözme davranışının 24 kitapta 51 kez rastlanan "fiziksel olumsuz tepkiler vermek" olduğu görülmektedir.

Çizelge 1 Resimli çocuk kitaplarında yer alan olumlu sosyal problem çözme becerilerinin dağılımı

Olumlu Davranışlar	Toplam (f)
Beklemek	39(31K)
Ertelemek	0
Farklı bir çözüm önerisi üretmek	76(30K)
Farklı bir kişi bulmak	0
Farklı bir oyun oynamak	2(2K)
İzin istemek	20(15K)
Kabul etmek	31(20K)
Kendini korumak, savunmak	12(6K)
Nedenini açıklamak	78(41K)
Nedenini sormak	51(36K)
Oyuna katılmak	17(9K)
Özür dilemek	18(16K)
Paylaşmak	53(25K)
Sözel olarak kendini savunmak	4(1K)
Tekrar sormak	1(1K)
Yetişkinden yardım istemek	17(15K)
Toplam	419(180K)

Çizelge 2 Resimli çocuk kitaplarında yer alan olumsuz sosyal problem çözme becerilerinin dağılımı

Olumsuz Davranışlar	Toplam (f)
Ağlamak	27(20K)
Bağırarak	40(25K)
Cevap yok (bilmiyorum)	4(2K)
Çalmak (izinsiz almak)	18(13K)
Fiziksel olumsuz tepkiler vermek	51(24K)
Göz ardı etmek (görmezden gelmek)	2(2K)
Kaçmak	18(15K)
Kendisi için istemek	31(10K)
Problemi yetişkinin çözmesinin istemek	0
Reddetmek	11(6K)
Sözel olumsuz tepkiler vermek	49(25K)
Şikâyet etmek	2(1K)
Yetişkin tarafından cezalandırılmak	0
Yetişkinine karşı gelmek (otoritesini reddetmek)	3(2K)
Toplam	256(180K)

En sık görülen ikinci ve üçüncü olumsuz sosyal problem çözme davranışlarının ise 49 kez geçen “sözel olumsuz tepkiler vermek” ve 40 kez geçen “bağırarak” olduğu görülmektedir. Daha sonra ise sırasıyla “kendisi için istemek”, “ağlamak”, “çalmak (izinsiz almak)” ve “kaçmak” karşımıza çıkmaktadır. “Problemi yetişkinin çözmesini istemek” ve “yetişkin tarafından cezalandırılmak” ise kitaplarda hiç karşımıza çıkmayan olumsuz sosyal problem çözme davranışlarıdır. İncelenen toplam 180 adet kitapta 4 kez geçen “cevap yok (bilmiyorum)”, 3 kez geçen “yetişkinine karşı gelmek (otoritesini reddetmek)” ve 2 kez geçen “göz ardı etmek (görmezden gelmek)” ile “şikâyet etmek” davranışlarının ise yok denecek kadar az olduğu görülmektedir.

İncelenen kitaplarda olumsuz sosyal problem çözme becerilerine ilişkin bazı örnek cümleler aşağıda verilmiştir.

- Ejderha adım adım çekildi ve başladı titremeye. “Özür dilerim” diye kekeledi. “Bir hata yaptım. Memnun oldum tanıştığımıza ama şimdi gitmek zorundayım.” ve açıp kanatlarını havalandı. Hızla uçtu, jet gibi kaçtı. (K112) (Özür dilemek, kaçmak).
- “Gösteririm ben sana şimdi palyaçoğu malyaçoğu.” dedi annesi öfkeyle. (K74) (Sözel olumsuz tepkiler vermek).
- Ne kadar küçüğüm, ne kadar yavaşım, ne kadar güçsüzüm! Keşke ben de kutup ayısı gibi büyük ve beyaz renkli olsaydım. (K132) (Kendisi için istemek).
- Odasına gitti ve çantasını kızgınlıkla fırlattı. Çantasının kapağı açıldı, içindeki kalemi duvara çarparak yatağın altına yuvarlandı, defteri ve kitabı etrafa savruldu. (K148) (Fiziksel olumsuz tepkiler vermek).
- Burada kedi istemiyorum. Çocuklar, bunu hemen dışarı bırakın, diye bağırılmış. (K153) (Bağırarak).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Bu araştırma da resimli çocuk kitaplarında olumlu ve olumsuz sosyal problem çözme becerilerinin yer alma durumlarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda incelenen 180 adet resimli çocuk kitabında olumlu sosyal problem çözme becerilerinden sırasıyla en çok “nedenini açıklamak”, “farklı bir çözüm önerisi üretmek” ve “paylaşmak” davranışlarına yer verildiği görülmektedir. İncelenen kitaplarda olumlu sosyal problem çözme becerilerinden “nedenini sormak”, “beklemek”, “kabul etmek”, “izin istemek”, “özür dilemek”, “oyuna katılmak”, “yetişkinden yardım istemek” ve “kendini korumak” davranışlarına da sıklıkla rastlanmaktadır. Benzer şekilde resimli çocuk kitaplarının MEB Okul Öncesi Eğitim Programında yer alan kazanımlara uygunluğunun değerlendirildiği bir araştırmada kitaplarda sosyal duygusal gelişim alanına yönelik kazanımların en yüksek oranda yer aldığı ortaya konmuştur (Veziroğlu ve Gönen, 2012). Nikolajeva’da (2012) resimli çocuk kitaplarının sosyal etkileşim için gerekli olan empati kurma, iletişim kurma ve sosyal durumlar arasındaki farklılıklarla ilgili farkındalık sağlama gibi boyutlarını desteklediğini belirtmektedir. Araştırmada “nedenini açıklamak” davranışının kitaplarda sıklıkla yer almasının günlük hayatta olduğu gibi çocuk kitaplarında da birçok olayın, durumun, davranışın nedeninin sözle ifade yoluyla açıklanmasının yapılmasıyla ilgili bir durum olduğu düşünülmektedir. Herhangi bir olayın nedenini anlamadan bu olaya ilişkin çözüm önerisi üretmek mümkün değildir. Dolayısıyla sosyal problem çözme becerilerinde “nedenini açıklamak” davranışı diğer davranış ve becerilere katkı sağlayabilir. Literatürde sosyal problem çözme becerilerinin kazandırılması için gerekli adımlarda “farklı bir çözüm önerisi üretmek” davranışının önemli olduğu karşımıza çıkmaktadır (Elias ve Tobias, 2005; Forgan, 2003). Araştırma bulgusunda en sık geçen ikinci davranışın “farklı bir çözüm önerisi üretmek” olması çocuk kitaplarında sosyal problem çözme becerileri için gerekli olan adımlara sıklıkla yer verilerek çocuklarda bu davranışın kazandırılmasına önem verildiğini göstermektedir. Alanyazında resimli çocuk kitapları kullanılarak çocukların davranışlarının, becerilerinin, yeterliliklerinin geliştirilmeye çalışıldığı çalışmalara rastlanmaktadır. Dolaylı okuma ile gerçekleştirilen bir çocuk edebiyatı programında resimli çocuk kitapları ile deney grubundaki çocuklarda kontrol grubundaki çocuklara göre yüzdeki duygu tanıma, empati ve duygusal değişkenliği anlama yeterliliklerinde istatistiksel olarak anlamlı sonuçlar elde edilmiştir (Riquelma ve Montero, 2013). Benzer şekilde başka bir araştırmada çocukların ruh sağlığını desteklemek ve sosyal ve duygusal öğrenmeyi güçlendirmek için çocuk edebiyatını kullanmanın öneminden bahsedilmektedir (Heath vd., 2017). Uzman ve Mağden (2002) ise altı yaş çocuklarının resimli çocuk kitapları ile prososyal davranışlarını geliştirmeyi amaçladıkları araştırmalarında uygulama sonrasında çocuklarda yardım etme ve paylaşma davranışlarında artış olduğunu bulmuştur.

Alanyazın incelendiğinde “paylaşmak” davranışını içinde bulduran çalışmaların bu çalışmanın sonucundaki gibi yüksek frekanslara sahip olduğu görülmektedir. Dirican ve Dağlıoğlu’nun (2014) 3-6 yaş grubu çocuklarına yönelik yayımlanan resimli hikâye kitaplarını bazı temel değerler açısından inceledikleri araştırmalarının sonucunda kitaplarda yer alan “paylaşmak” değerinin ikinci sırada yer aldığı görülmektedir. Işıtan’ın (2016) özel amaçla yazılmış kitapların sosyal beceri ve toplumsal yaşama uyum temasının alt temalarına göre dağılımı incelendiğinde “yardımlaşma/paylaşma” oranının ise üçüncü sırada yer alması bu çalışmaların birbirini destekleyen sonuçlara ulaştığının bir göstergesidir. Ayrıca alanyazında değerler eğitimi ile ilgili yapılan bazı çalışmalarda da sosyal problem çözme becerisi olan “paylaşmak” davranışının yüksek frekanslarla karşımıza çıkarak çocuklar için öğrenilmesinin gerekli olduğu sonucuna ulaşılmaktadır (Erkuş ve Yazar, 2013; Kozikoğlu, 2018). Bu bilgilerin sonucunda araştırma bulgularını değerlendirdiğimizde alanyazında çocuklara kazandırılması gerekli olan “paylaşmak” davranışına çocuk kitaplarında da sıklıkla yer verildiği görülmektedir.

Araştırma sonucunda resimli çocuk kitaplarında ortaya çıkan olumsuz sosyal problem çözme becerilerine yönelik davranışlarda ise sırasıyla en çok “fiziksel olumsuz tepkiler vermek”, “sözel olumsuz tepkiler vermek” ve “bağırarak” davranışına rastlanmıştır. Resimli çocuk kitaplarında sırasıyla en sık rastladığımız bu davranışlar alanyazında zorbalık türleri içerisinde yer almaktadır. Literatürde zorbalığın fiziksel ve sözel olumsuz hareketleri içerdiği ve okul öncesi dönem çocuklarının günlük hayatlarının bir parçası haline geldiği belirtilmektedir (Alsaker ve Gutzwiller-Helfenfinger, 2009; Perren, 2000). Çocukların sözel ve fiziksel olumsuz tepkileri kullanarak kendilerini ifade etmeye çalışmaları bu kadar hayatlarının içindeyken yine iç içe oldukları kitaplarda bu olumsuz davranışlara sıklıkla yer verilmemesi beklenemez. Burada önemli olan bu davranışların kitabın içerisinde nasıl işlendiğidir. Resimli çocuk kitaplarında şiddet içerikli davranışları ve zorbalığı engellemeye çalışan ve bu davranışların yanlışlığını çocuklara farklı yaşantılarla sunmak isteyen içerikler çocukların sosyal problem çözme becerilerini destekleyici niteliktedir.

Resimli çocuk kitaplarında olumsuz sosyal problem çözme becerilerine sıklıkla yer verilmesi sosyal problem çözme becerilerini kazandırmak için çocuk kitaplarından faydalanıldığını göstermektedir. Resimli çocuk kitaplarında genel olarak önce olumsuz sosyal problem çözme davranışlarına örnek teşkil edecek durumlar verilip daha sonrasında doğruyu gösterme, ders verme, çözüme ulaştırma veya pişmanlıkla sonuçlanıp yanlışlığına işaret etme gibi çeşitli durumlarla bağlanarak çocuklara sorunlarla baş etme stratejisi kazandırılmak istendiğini görülmektedir. Ayrıca olumsuz problem çözme davranışlarında bulunulduğunda bu davranışa maruz kalan kişinin duygu ve düşünceleri kitaplarda işlenerek çocukların bakış açısı alma becerileri desteklenmektedir. Çocuk kitaplarında sadece olumlu davranışları anlatan olaylara değil, çocuklara günlük hayatlarında karşılarına

çıkan olumsuz durumlarla baş edebilme stratejileri kazandırmak için de çeşitli içeriklere yer verildiği görülmektedir. Alexander ve arkadaşları (2001) da çalışmalarında başka bir yere taşınma, yeni bir kardeşin olması, okuldaki ilk gün gibi çocukların hayatlarında karşılarına çıkabilecek sorun ve olayları ele alan ve çocukların bu sorunlarla başa çıkmalarına yardımcı olan kitapların bulunduğu vurgu yapmışlardır. Ayrıca çocuk kitaplarında korku ve endişeler mizaha başvurulmuş da çözümlendiği için çocuklar bu kahramanlarla özdeşim kurarak problemlerini çözebileceklerini fark etmektedirler (Xeni, 2010). Arslan (2023) da yaptığı araştırma da incelenen resimli çocuk kitaplarının gerek metinlerinde gerekse görsellerinde sosyal desteğin sıklıkla vurgulandığı sonucuna ulaşmıştır. Ancak incelenen bazı kitaplarda olumsuz davranışın açık bir şekilde ortaya konulduktan sonra olumlu bir davranış ile bağdaştırılmadan bitirildiği ve olumsuz davranışın normalleştirildiği görülmüştür. Benzer şekilde okul öncesi dönemde kullanılan bir öykü serisindeki olumsuz iletilerin incelendiği bir çalışmada insan ilişkilerini zayıflatabilecek ve/veya değerleri yozlaştırabilecek iletilerin kitaplarda yer aldığı belirlenmiştir (Karagöz, 2018). Battistich ve arkadaşları (1989) sosyal sorunlarla etkili, üretken ve olumlu bir şekilde başa çıkmayı öğrenmenin, sosyal gelişimin en önemli görevlerinden biri olduğunu; ancak birçok çocuğun bunu iyi öğrenemeyip, bazılarının ise bu alanda ciddi eksikliklerle yetişkinliğe ulaştığını belirtmiştir. Bu bilgi dikkate alındığında çocukların sosyal problem çözme becerilerini öğrenmeleri için önemli bir kaynak oluşturan resimli çocuk kitaplarında olumsuz sosyal problem çözme becerilerinin yanlış kurgularda yer alması çocukların yanlış tutum ve beceriler öğrenmelerine yol açabilir. Öyle ki çocukların eğitimine yönelik tasarlanan çocuk edebiyatı kapsamındaki tüm eserlerin özel bir uzmanlık alanı olarak ele alınması bize bu konudaki çalışmaların hassasiyet derecesini net bir şekilde göstermektedir (Hareket ve Dündar, 2023). Dağlıoğlu ve Çamlıbel-Çakmak (2009) çocuklara sunulan kitaplar konusunda ebeveynler ve eğitimciler tarafından gereken özen gösterilmediğinde, kitaplarda yer verilen olumsuz öğelerin çocukların kaygılar ve korkular geliştirmesine, çocukların benlik saygılarında düşüşe, çocuklarda şiddete yönelme gibi gelişimsel pek çok olumsuzluğun ortaya çıkmasına neden olabileceğini belirtmektedir. Bu çalışmada incelenen kitaplar içerisinde olumsuz problem çözme becerilerinin yanlış işlendiği kitaplara rastlanmış ve bu kitapların okul kitaplıklarında yer aldığı, öğretmenler tarafından okunduğu veya aileler tarafından çocuklarıyla buluşturulduğu anlaşılmıştır. Çocukların her açıdan gelişimlerini destekleyen resimli çocuk kitaplarının çocuklar için büyük önem taşıdığı görülmektedir. Okul kütüphanelerine seçilen, öğretmen ve aileler aracılığıyla çocuklarla buluşturulan kitapların içeriklerinin önceden incelenerek çocuğa uygunluğunun kontrol edilmesinin ve çocukların olumlu yönde gelişmelerini sağlayacak kitapların tercih edilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Yayınevlerinin de içerik incelemesi yapılmadan kitap basımını yapmaması önemle tavsiye

edilmektedir. Ayrıca olumlu ve olumsuz sosyal problem çözme becerilerinde kitaplarda hiç rastlanılmayan olumlu sosyal becerilere de olumsuz sosyal becerilere de bundan sonra yazılacak olan kitaplarda yer verilmesinin; olumlu olanların çocuklara örnek teşkil etmesi, olumsuz olanların ise çocukların ders çıkarmalarını sağlayarak bu problemlerle de baş etme stratejisi kazanabilmeleri için gerekli olduğu düşünülmektedir.

Extended Abstract

Introduction

The preschool period is the most important years that support all developmental areas of children. Children's literature, which shows parallelism with the developmental areas of children, affects their feelings, thoughts, and sensitivities, and enables them to know themselves and different lives better, provides great support to families and teachers in this critical period. Illustrated children's books, which have a special place in children's literature, give children a sense of the events experienced by the heroes and introduce how the world can be seen from the eyes of others. They carry a great importance in conveying our values, culture, beliefs, behaviors, and skills to be gained entertainingly. In addition, illustrated children's books have an important place for children to gain social problem-solving skills that they need to gain to establish good relationships and solve their problems.

This study examined the presence of social problem-solving skills in picture books used in the preschool period from positive and negative aspects. In this direction, the current study sought answers to the following questions:

1. What are the positive social problem-solving skills in children's picture books?
2. What are the negative social problem-solving skills in children's picture books?

Method

The researchers used document analysis, one of the qualitative research methods. The researchers analyzed 180 illustrated children's books obtained from the libraries or libraries of kindergartens in Sivas city center, from teachers and families according to the items in the code list with positive and negative social problem-solving behaviors.

Results

The findings highlighted that the most common positive problem-solving behaviors in children's books were "explaining the reason", which was mentioned 78 times in 41 books, "producing a different solution proposal", which was mentioned 76 times, and "sharing", which was mentioned 53 times. On the other hand, "postponing" and "finding a different person" never appeared in the 180 illustrated children's books examined. The findings further determined that the most common negative social problem-solving behavior in the

books was "giving physical negative reactions", which was found 51 times in 24 books. The second and third most common negative social problem-solving behaviors were "verbally negative reactions", which was mentioned 49 times, and "yelling", which was found 40 times. "Asking the adult to solve the problem" and "punishing by the adult" were negative social problem-solving behaviors that never appeared in the books.

Discussion

The study indicated that positive behaviors were included in illustrated children's books in a way that set an example for children, and negative social problem-solving behaviors were generally included in the books by giving examples to children, providing them with ideas, and giving lessons on how to behave. The close number of positive and negative social problem-solving skills in the general total showed that children's books allowed children to acquire strategies in the face of the problems they may encounter, and to gain positive behaviors. However, in some of the books examined, the findings highlighted that after the negative behavior was revealed, it was finished without being associated with positive behavior and the negative behavior was normalized. Considering the effect of illustrated children's books on children, the inclusion of negative social skills in this way may cause children to learn wrong attitudes and skills and may lead to permanent problems.

Pedagogical Implications

The study recommended that the content of the books placed in the libraries of the schools, the books that teachers and families read to the children should be checked before they are read, and that they should initially be examined before they are published by the publishing houses. In addition, the researchers thought that positive behaviors that are not included in the books should be included in the children's books that will be written in the future so that they can set an example for children, and negative behaviors should be included in the children's books so that they can learn a lesson and gain a strategy to cope with these problems.

Araştırmanın Etik Taahhüt Metni

Yapılan bu çalışmada bilimsel, etik ve alıntı kurallarına uyulduğu; toplanan veriler üzerinde herhangi bir tahrifatın yapılmadığı, karşılaşılabilecek tüm etik ihlallerde "Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi ve Editörünün" hiçbir sorumluluğunun olmadığı, tüm sorumluluğun Sorumlu Yazara ait olduğu ve bu çalışmanın herhangi başka bir akademik yayın ortamına değerlendirme için gönderilmemiş olduğu sorumlu yazar tarafından taahhüt edilmiştir.

Kaynakça

Alexander, K. J., Miller, P. J., & Hengst, J. A. (2001). Young children's emotional attachments to stories. *Social*

- Development*, 10(3), 374–398. <https://doi.org/10.1111/1467-9507.00171>
- Alptekin, Z. D. (2018). 3-6 yaş grubu çocuklara yönelik yayımlanan resimli hikaye kitaplarının kavram gelişimine katkısı ve temel fen kavramları açısından incelenmesi. *Uluslararası Çocuk Edebiyatı ve Eğitim Araştırmaları Dergisi (ÇEDAR)*, 2(1), 76-86.
- Alsaker, F. D., & Gutzwiller-Helfenfinger, E. (2009). Social behavior and peer relationships of victims, bully-victims, and bullies in kindergarten. In S. R. Jimerson, S. M. Swearer, & D. L. Espelage (Eds.), *Handbook of bullying in schools an international perspective* (pp. 87-99). New York: Routledge.
- Arslan, A. (2023). Terapötik bir araç olarak yaş ile ilgili çocuk kitapları: bir içerik analizi. *Ayna Klinik Psikoloji Dergisi*, 10(2), 313-334. DOI: 10.31682/ayna.1199359
- Battistich, V., Solomon, D., Watson, M., Solomon, J. & Schaps, E. (1989). Effects of an elementary school program to enhance prosocial behavior on children's cognitivesocial problem-solving skills and strategies. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 10, 147-169. [https://doi.org/10.1016/0193-3973\(89\)90002-6](https://doi.org/10.1016/0193-3973(89)90002-6)
- Choudhuri, I. (2005). Promoting value education through children's literature. *Journal of Value Education*, 29-36.
- Corbin, J. & Strauss, A. (2008). *Basics of qualitative research: Techniques and procedures for developing grounded theory*. Thousand Oaks: Sage.
- Çelik, N. N. (2016). *Resimli çocuk kitaplarında Atatürk ve Cumhuriyet değerlerinin incelenmesi (1950-1997)*. [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Dağlıoğlu, H. & Çamlıbel Çakmak, Ö. (2009). Okul öncesi çocuklarına yönelik yayımlanan hikâye kitaplarının şiddet ve korku öğeleri açısından incelenmesi. *Türk Kütüphaneciliği*, 23(3), 510-534.
- Dereli-İman, E. (2013). Çocuklar için sosyal problem çözme ölçeği'nin 6 yaş grubu için Türkiye uyarlaması ve okul öncesi davranış problemleri ile sosyal problem çözme becerileri arasındaki ilişkiler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 13(1), 479-498.
- Dirican, R. ve Dağlıoğlu, H. E. (2014). 3-6 yaş grubu çocuklarına yönelik yayımlanan resimli hikaye kitaplarının bazı temel değerler açısından incelenmesi. *Cumhuriyet Uluslararası Eğitim Dergisi*, 3(2), 44-69. <https://doi.org/10.30703/cije.321341>
- Drugli MB., Larsson B & Clifford G. (2007). Changes in social competence in young children treated because of conduct problems as viewed by multiple informants. *Eur Child Adolesc Psychiatry*. 16(6), 370-8. <https://doi.org/10.1007/s00787-007-0609-0>.
- Elias, M. J., & Tobias, S. E. (2005). Social problem solving. S. N. Elliott, & J. C. Witt (Ed.), *Individualized supports for students with problem behaviors: Designing positivebehavior plans* (s.3-26). New York: Guilford.
- Riquelme, E. & Montero, I. (2013) Improving emotional competence through mediated reading: short term effects of a children's literature program. *Mind, Culture, and Activity*, 20(3) 226-239. <http://doi.org/10.1080/10749039.2013.781185>
- Erkuş, S. & Yazar, T. (2013). Okul öncesi öğretmenlerinin okul öncesi eğitim programındaki değerler eğitimine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, (20), 196-211.
- Eroğlu, E. (2022). Kapsayıcı resimli çocuk kitaplarının okul öncesi eğitimde kullanılması. *Temel Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 60-73. <https://doi.org/10.55008/te-ad.1086885>
- Forgan, J. W. (2003). *Teaching problem solving through children's literature*. U.S.A: Teacher Ideas Press.

- Gooden, A. M., & Gooden, M. A. (2001). Gender representation in notable children's picture books: 1995–1999. *Sex roles, 45*(1), 89-101. <https://doi.org/10.1023/A:1013064418674>
- Gönen, M., Uygun, M., Erdoğan, Ö. & Kantarcı, M. (2012). Resimli çocuk kitaplarının fiziksel, içerik, ve resimleme özellikleri açısından incelenmesi. *Milli Eğitim Dergisi, 42*(196), 258-272.
- Günşen, G. & Uyanık, G. (2021). Fen temalı bilgi veren resimli çocuk kitaplarının fen öğrenmedeki önemi. *Trakya Eğitim Dergisi, 11*(3), 1573-1598. <https://doi.org/10.24315/tred.870079>
- Hareket, D. & DüNDAR, H. (2023). Çocuk hikâye kitaplarında toplumsal cinsiyet unsurları: Ayşegül kitap serisi örneği. *Disiplinlerarası Çocuk Hakları Araştırmaları Dergisi, 3* (5), 1-30.
- Heath, M. A., Smith, K., & Young, E. L. (2017). Using children's literature to strengthen social and emotional learning. *School Psychology International, 38*(5), 541-561. <https://doi.org/10.1177%2F0143034317710070>
- Işıtan, S. (2016). Özel amaçla yazılmış çocuk kitapları. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic Volume 11/4*, 471-492. <http://dx.doi.org/10.7827/TurkishStudies>
- Karagöz, B. (2018). Resimli çocuk kitaplarında gözden kaçan bir alan: ileti sorunsalı (anne tavuk anlatıyor serisi örneği). *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 17*(68), 1765-1787. <https://doi.org/10.17755/esosder.420416>
- Karoğlu, H. (2022). *Resimli Çocuk Kitaplarının 5 Yaş Çocuklarının Bakış Açısı Alma Becerisi ve Dil Gelişimine Etkisi*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Kaymaz, Ç. (2017). *Özel gereksinimliliği içeren Türkçe ve çeviri resimli çocuk kitaplarının incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Kılıç, Z., Değirmenci, Ş., Ünsal, F. Ö. & Uyanık Balat, G. (2017). Okul öncesi dönem çocuklarına yönelik resimli çocuk kitaplarında yer alan temel kavramların incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 0* (44), 424-441. <https://doi.org/10.21764/maeuefd.319461>
- Kural, E., & Şimşek, F. M. (2022). Söz Uçar, Yazı Dikkat Çeker: Resimli çocuk kitapları kapsamında erken yazı farkındalığı. *Yaşadıkça Eğitim, 36*(1), 90-104. <https://doi.org/10.33308/26674874.2022361363>
- Kozikoğlu, İ. (2018). Okul öncesi öğretmenlerinin değerler eğitimine ilişkin tutum ve görüşlerinin incelenmesi. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim (TEKE) Dergisi, 7*(4), 2698-2720
- Mendoza, J., & Reese, D. (2001). Examining multicultural picture books for the early childhood classroom: Possibilities and pitfalls. *Early Childhood Research & Practice, 3*(2)
- Montag, J. L., Jones, M. N., & Smith, L. B. (2015). The words children hear: Picture books and the statistics for language learning. *Psychological science, 26*(9), 1489-1496. <https://doi.org/10.1177%2F0956797615594361>
- Nezu, A. M., D'Zurilla, T. & Nezu, C. M. (2012). *Problem Solving Therapy: A Treatment Manual*. New York: Springer Pub. Co
- Nikolajeva, M. (2012). Suçluluk, empati ve çocuk edebiyatının etik potansiyeli. *Barnboken, 35*(1), 18081.
- Perren, S. (2000). *Kindergarten children involved in bullying: social behaviour, peer relationships, and social status*. [Unpublished doctoral dissertation]. University of Bern.
- Pickover, S. A. (2006). *The relationship between attachment status and social problem solving in four and five year old children: A contemporaneous assesment*. [Unpublished doctoral dissertation]. Oakland University.
- Sağsöz, G. (2018). *Resimli Çocuk Kitaplarının Barış Eğitimine İlişkin Bileşenler Açısından İncelenmesi*. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Sever, G., & Karaman Benli, G. (2022). Erken çocukluk dönemine seslenen müzikle ilgili çocuk kitaplarının içerik, müziksel kavramlar ve görselleri açısından incelenmesi. *Erken Çocukluk Çalışmaları Dergisi, 6*(1), 229-252. <https://doi.org/10.24130/eccdjecs.1967202261412>
- Spence, S. H. (2003). Social skills training with children and young people: Theory, evidence and practice. *Child and Adolescent Mental Health, 8*(2), 84-96. <https://doi.org/10.1111/1475-3588.00051>
- Şirin, M. R. (2000). *99 soruda çocuk edebiyatı*. Çocuk Vakfı Yayıncılık.
- Tozduman Yaralı, K. & Özkan, H. K. (2016). Çocukların (60-72 aylık) sosyal problem çözme becerileri ile sosyal yetkinlik ve davranış durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 20*(2), 345-361
- Uğurlu, S. B. (2013). Resimli çocuk kitaplarında hayvan karakter kullanımı. *Turkish Studies, 8*(4), 1381-1393.
- Uzmen, S., & Mağden, D. (2002). Okul öncesi eğitim kurumlarına devam eden altı yaş çocuklarının prososyal davranışlarının resimli çocuk kitapları ile desteklenmesi. *Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 15*(15), 193-212
- Veziroğlu, M., & Gönen, M. (2012). Resimli çocuk kitaplarının MEB Okul Öncesi Eğitim Programı'ndaki kazanımlara uygunluğunun incelenmesi. *Eğitim ve Bilim, 37*(163), 226-238.
- Webster-Stratton, C., & Lindsay, D. W. (1999). Social competence and conduct problems in young children: issues in assessment. *Journal of Clinical Child Psychology, 28*(1), 25-43. https://doi.org/10.1207/s15374424jccp2801_3
- Xeni, E. (2010). Meeting childhood needs: The need for humour in children's literature. In *Negotiating Childhoods* (pp. 151-160). Brill. https://doi.org/10.1163/9781848880467_016
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık.
- Yılmaz, E., Ural, O. & Güven, G. (2018). 48-72 aylık çocuklara yönelik sosyal problem çözme becerileri ölçeği'nin geliştirilmesi ve geçerlik-güvenirlilik analizi. *Kastamonu Eğitim Dergisi, 26* (3), 641-652. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.411752>